

Datum
2025-03-31Diarienummer
KS/2025:383

Kommunförvaltningen
Cristine Lysell
telefon 0304-33 41 17
e-post: cristine.lysell@orust.se

Orust kommuns remissyttrande gällande betänkandet Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2028:8)

Sammanfattning

Orust kommun tycker som helhet att det finns behov av åtgärder inom de områden utredaren lyfter och vi anser att förslagen kommer att kunna vara verkningsfulla. Vi ser dock att förslagen medför risker som behöver hanteras för att de inte ska inträffa. Vi ser också att förslaget behöver kompletteras av andra reformändringar eller med stödmaterial, för att få full effekt.

Den brist vi ser i utredningen gäller finansieringen där vi menar att utredaren inte tagit med alla delar som vi ser, kommer att innebära kostnadsökningar. Vi menar också att förslaget om att omfördela från riktade till allmänt statsbidrag missgynnar små huvudmän samt att detta perspektiv inte alls finns med i utredarens analys.

Övergripande synpunkter

Orust kommun tycker att åtskillnaden av begreppen trygghet och studiero är bra samt att utredaren så tydligt lyfter betydelsen av att stärka kopplingen mellan lärarens ledarskap och undervisningen i koppling till studiero. Vi ser att utredningens förslag bidrar till bättre förutsättningar för läraren att fokusera på undervisningen. Vi ser dock att detta behöver åtföljas även av ändringar i lagstiftningen kring särskilt stöd och elevhälsans arbete för att få effekt.

Vidare är Orust kommun positiva till att utredarens förslag om att rektorer behöver ha ett verksamhetsnära ledarskap. Vi ser dock samtidigt att utredningens förslag istället ger rektorerna fler administrativa arbetsuppgifter samt utökat ansvar som inte nödvändigtvis är verksamhetsnära. Utredaren är också tydlig med att förslaget innebär utökad administration för rektorer och tillskriver huvudmannen ansvaret att för en strategi för att möjliggöra för rektorerna att ha ett verksamhetsnära ledarskap. Vi menar att utredningens förslag i så hög grad tillskriver rektorer utökat ansvar och utökade arbetsuppgifter att detta behöver åtföljas av fler åtgärder stödjande åtgärder än att huvudmän behöver ha en strategi. Vi är medvetna om att det pågår en separat sådan utredning men vill ändå framföra att förändringar inom området behövs för att intentionerna i denna utredning ska få effekt.

Den brist vi ser i utredningen gäller finansieringen där vi menar att utredaren inte tagit med alla delar som vi ser kommer att innebära kostnadsökningar. Vi menar också att förslaget om att omfördela från riktade till allmänt statsbidrag missgynnar små kommuner och andra huvudmän samt att detta perspektiv inte alls finns med i utredarens analys.

2025-03-31

KS/2025:383

Synpunkter på enskilda förslag

Skollagen ska ange att rektorn har ansvar för att upprätthålla trygghet och studiero, sidan 40, samt Skollagen ska ange att det ska finnas skolregler för varje skolenhet. Skolreglerna ska beslutas av rektorn och förankras hos eleverna. De ska innehålla en plan för konsekvenser vid överträdelser av reglerna, sidan 89. Det ska finnas ett förväntansdokument på varje skolenhet som ska innehålla en påminnelse om vårdnadshavares ansvar för en god fostran enligt 6 kap. föräldrabalken. Förväntansdokumentet ska också innehålla information om konsekvenser av överträdelser av skolenhetens skolregler och om hur skolan arbetar med regler och konsekvenser, sidan 109.

Orust kommun tror att skolregler, konsekvensplan och förväntansdokument kan vara gynnsamma. Däremot ser vi risker med att eleverna blir allt för lite lyssnade på när deras inflytande över dessa inte finns med. Vi ser risker med att detta kan strida mot det grundläggande värdena i läroplaner och Barnkonvention.

Skollagen ska ange att läraren får visa ut en elev ur undervisningslokalen utan att först ha uppmanat eleven att ändra sitt uppförande, sidan 74.

Vi tycker det är positivt att ge lärare utökade verktyg att upprätthålla trygghet och studiero i klassrummet, men är inte odelat positiva till förslaget då vi ser risker ur ett barnrättsperspektiv att kunna utvisas utan tidigare förvarning.

Skollagen ska ändras så att dokumentationskravet för kvarsittningar och utvisningar tas bort, sidan 74.

Vi anser att minskad dokumentation för lärare är positivt men ser risker ur ett barnrättsperspektiv samt sämre förutsättningar för exempelvis socialtjänsten att få ett bra underlag för sitt eventuella arbete.

Skollagen ska ändras så att det blir möjligt att tillfälligt placera elever inom eller utanför den egna skolenheten under längre tidsperioder än i dag. Skollagen ska ändras så att det blir möjligt att stänga av en elev i grundskolan, specialskolan och sameskolan under längre tidsperioder och vid fler tillfällen än i dag.

Skollagen ska ange att en elev kan nekas tillträde till skolenheten, sidan 122.

Vi är positiva till lagförslagen om utökade möjligheter till avstängning och omplacering men ser utöver de risker som utredaren lyfter att det kan tillskapa en repressiv kultur som inte rimmar med skolans övergripande mål och uppdrag. Vi menar därför att det behövs ett förtydligande och stödmaterial. Utredaren lyfter också vikten av samverkan med andra myndigheter och att en tanke bakom flera av förslagen har varit att ge socialtjänsten bättre förutsättningar för sitt arbete. Orust kommun instämmer i detta och vill skicka med vikten av att denna intention synliggörs och stöds även på riksnivå.

Skollagen ska ange att undervisning både bestäms och leds av läraren. Skollagen ska ange att vårdnadshavare i begränsad omfattning ska erbjudas möjlighet till inflytande över sitt barns utbildning. Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att ta fram stödmaterial och en juridisk vägledning om kommunikation med

2025-03-31

KS/2025:383

vårdnadshavare. Av materialet behöver det tydligt framgå att det är lärarna som utifrån sin profession har ansvaret för undervisningen. Sidan 61

Vi är positiva till att utredarens förslag kring att begränsa vårdnadshavares inflytande samtidigt som vi ser risker med försämrade relationer som kan leda till ökat utanförskap för elevernas. Vi ser därför förslaget om stödmaterial som centralt. Vi ser vidare risker med att vårdnadshavare i högre grad än idag istället vänder sig till rektor vilken redan har fått både större ansvar och utökade arbetsuppgifter i utredningens förslag. Vi skulle därför gärna se en utökning i lagstiftningen alternativt som en del av del föreslagna stödmaterialalet, att vårdnadshavares begränsade inflytande över skolgången även ska innefatta större del än bara lärarens undervisning.

Skollagen ska ange att eleven så långt det är möjligt ska erbjudas kompensation för den undervisning som han eller hon går miste om på grund av avstängningen. Sid 122

Orust kommun tycker att förslaget är rimligt utifrån ett rimligt och praktiskt perspektiv men vill lyfta att vi ser en risk för kollision med elevens rätt till utbildning enligt Barnkonventionen.

Begreppet mobbning bör definieras i skollagstiftningen, sidan 169.

Orust kommun tycker förslaget om att se över skollagens bestämmelser om kränkande behandling är bra. Vi delar bilden av att en minskad administrativ börda inom området samt att lyfta och definiera ordet mobbing, kommer att vara gynnsamt för det praktiska arbetet med att uppnå nolltolerans mot alla former av kränkningar och trakasserier.

Skolförordningen och gymnasieförordningen ska definiera giltig respektive ogiltig frånvaro, sidan 186 samt Regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att upprätta ett nationellt register om elevernas giltiga och ogiltiga skolfrånvaro. Av förordningen om ett nationellt informationssystem för skolväsendet ska det framgå att Skolverket ska göra uppgifter ur det nationella frånvaroregistret tillgängliga för allmänheten via informationssystemet sidan 192.

Orust kommuner tycker att åtgärder för främja närvaron i skolan är mycket viktiga och tror att förslaget i sin helhet kan vara gynnsamt för detta. Att göra registret tillgängligt för allmänheten menar vi är en långtgående insats utifrån ett individperspektiv men överlåter den bedömningen till de instanser som nämns i utredningen.

Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna, sidan 228

Utredaren skriver följande: "Här redogör vi för de förslag som vi bedömer genererar förändrade kostnader för kommunerna. Övriga förslag betraktar vi som förtydliganden av redan rådande ansvar, varför inga kostnadsberäkningar genomförts." Orust kommun delar inte utredarens bedömning om att det endast är krav på konsekvensplan och förväntansdokument, förlängning av disciplinära åtgärder, plan för återgång samt inrapportering av frånvaro som genererar ökade kostnader. Vi menar att de utökade arbetsuppgifterna och ansvaret för rektor samt inriktningen att rektor ska ha ett verksamhetsnära ledarskap är en mer detaljerad styrning som inte nödvändigtvis

2025-03-31

KS/2025:383

behöver utföras inom uppdraget som det ser ut idag. Vi ser att delar av detta finns med i utredarens beräkning men att de belopp som beräknas är alltför lågt tilltagna. Därutöver skriver utredarna att det kan behövas specialpedagoger, kuratorer, fritidspedagoger, elevcoacher och annan läraravlastande personal som ägnar mer tid till att ta hand om elever som inte befinner sig i klassrummet. Detta menar Orust kommun är förenat med extra kostnader kopplade direkt till förslaget och därför bör tas med i beaktande. Det gäller även tillskapande av mindre undervisningsgrupper och akutskolor som nämns. Även om sådana möjlighet finns redan idag så menar vi att förslaget ökar behovet och i viss mån kravställer detta på ett annat sätt än idag och därför också kan komma att generera ökade kostnader.

Förslag på finansiering, sidan 242

Orust kommun menar att förslaget om att enbart omfördela statsbidrag från några av de nuvarande riktade statsbidragen till det generella, inte är tillräckligt. Vidare menar Orust kommun att den omfördelningen kommer att drabba små kommuner på ett negativt sätt som utredaren inte tagit hänsyn till. Skälet är att dagens finansieringssystem med elevpeng gör att det med en förhållandevis liten volym elever blir svårare eller inte ens möjligt att tillskapa extra organisatoriska lösningar eller anställa personalkategorier utöver det som skollagen kräver. Vi menar därför att utredarens förslag på att flytta pengar från riktade statsbidrag till generellt kommer att slå mycket hårdare mot små kommuner. Orust kommun menar istället att de riktade statsbidragen för att stödja insatserna skulle behöva utökas och utan motkrav på medfinansiering som några av dem har idag, för att mindre kommuner ska ha förutsättningar att exempelvis anordna akutskolor och anställa de andra professioner som utredaren nämner.

ORUST KOMMUN
Kommunförvaltningen

Cristine Lysell
Sektorchef, Sektor Lärande